

Co się zmieniło w prawie wyborczym?

dr hab. Dawid Sześciło

dawid.szescilo@uw.edu.pl

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych
 - Zmiany w prawie wyborczym (Kodeks wyborczy)
 - Zmiany w ustawach ustrojowych samorządu terytorialnego w zakresie mechanizmów władzy samorządowej oraz mechanizmów kontroli i partycypacji obywatelskiej

Zmiany obowiązujące w
najbliższych wyborach

System wyborczy

BYŁO	JEST
<p>Wybory do rad gmin, z wyjątkiem rad miast na prawach powiatu odbywają się w okręgach jednomandatowych</p>	<p>Wybory do rad gmin odbywają się w okręgach jednomandatowych tylko w gminach do 20 000 mieszkańców. W pozostałych gminach wybiera się radnych w okręgach liczących od 5 do 8 mandatów</p>

Nowi komisarze wyborczy

BYŁO	JEST
<p>Komisarzy wyborczych powołuje w każdym województwie, w liczbie od 2 do 6, spośród sędziów, na okres 5 lat, Państwowa Komisja Wyborcza, na wniosek Ministra Sprawiedliwości</p> <p>Komisarze przede wszystkim kontrolują prawidłowość przeprowadzenia wyborów i podają zbiorcze wyniki głosowań</p>	<p>Komisarzy wyborczych w liczbie 100, z uwzględnieniem powołuje na okres 5 lat Państwowa Komisja Wyborcza na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, spośród osób mających wykształcenie wyższe prawnicze oraz dających rękojmię należytego pełnienia tej funkcji.</p> <p>Komisarze tworzą obwody głosowania, powołują komisje obwodowe i terytorialne, a od 2019 r. będą ustalać podział na okręgi wyborcze</p>
<p>KONSEKWENCJE: Większe uzależnienie komisarzy wyborczych od administracji rządowej powiązane ze zwiększeniem uprawnień komisarzy</p>	

Większa rola partii w obsadzaniu komisji obwodowych

BYŁO	JEST
<p>W skład obwodowej komisji wyborczej utworzonej dla obwodu:</p> <ol style="list-style-type: none">1) do 2000 mieszkańców powołuje się od 6 do 8 osób,2) od 2001 do 3000 mieszkańców powołuje się od 8 do 10 osób <p>- spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby.</p>	<p>W skład każdej komisji obwodowej powołuje się 9 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby:</p> <ol style="list-style-type: none">1) w liczbie nie mniejszej niż 6 – po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących komitety wyborcze utworzone przez partie polityczne bądź koalicje partii politycznych, z których list odpowiednio w ostatnich wyborach: wybrano radnych do sejmiku województwa; albo wybrano posłów do Sejmu;2) po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących pozostałe komitety wyborcze
<p>KONSEKWENCJE: Uprzywilejowanie komitetów partyjnych w obsadzaniu komisji obwodowych</p>	

Definicja znaku „X”

BYŁO	JEST
<p>Brak definicji znaku „X”</p> <p>Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych numerów list i nazw lub nazwisk albo poczynienie innych dopisków poza kratką nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu.</p>	<p>Znak „X” to co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki.</p> <p>Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych numerów list i nazw lub nazwisk albo poczynienie innych znaków lub dopisków na karcie do głosowania, w tym w kratce lub poza nią, nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu.</p>
<p>KONSEKWENCJE: Komisja ustalająca wyniki głosowania będzie musiała ocenić, czy ewentualne dopiski w kratkach są znakiem „X” czy innym znakiem</p>	

Dwie komisje obwodowe

BYŁO	JEST
Jedna komisja w każdym obwodzie – przeprowadza głosowanie i ustala wyniki głosowania	Dwie komisje - obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie
KONSEKWENCJE: Potencjalne trudności ze skompletowaniem komisji obwodowych (ok. 50 tysięcy obwodów); trudno wskazać, dlaczego to rozwiązanie jest konieczne dla zwiększenia przejrzystości wyborów	

Głosowanie korespondencyjne

BYŁO	JEST
Głosowanie korespondencyjne jest prawem każdego wyborcy, z wyłączeniem wyborów samorządowych, gdzie korespondencyjnie mogli głosować wyłącznie wyborcy o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	Prawo do głosowania korespondencyjnego przysługuje wyłącznie wyborcom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności
KONSEKWENCJE: Zmiana będzie miała konsekwencje w wyborach parlamentarnych i prezydenckich, gdzie wyborców innych niż wyborcy o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności pozbawiono możliwości korzystania z głosowania korespondencyjnego	

Prowadzenie kampanii

BYŁO	JEST
<p>Komitetom wyborczym nie wolno przyjmować korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym, z wyjątkiem nieodpłatnego rozpowszechniania plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne oraz pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne.</p>	<p>Komitetom wyborczym nie wolno przyjmować korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym, z wyjątkiem: nieodpłatnego rozpowszechniania plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne; pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne; wykorzystania przedmiotów i urządzeń, w tym pojazdów mechanicznych, udostępnianych nieodpłatnie przez osoby fizyczne; nieodpłatnego udostępniania miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w zakresie reklamy</p>
<p>KONSEKWENCJE: Potencjalne uprzywilejowanie silniejszych komitetów wyborczych</p>	

Komisarz informuje

BYŁO	JEST
<p>Wójt, najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów, przekazuje wyborcom w stałych obwodach głosowania, w formie druku bezadresowego umieszczanego w oddawczych skrzynkach pocztowych, informację o terminie wyborów, godzinach głosowania, sposobie głosowania oraz warunkach ważności głosu w danych wyborach oraz o możliwości głosowania korespondencyjnego lub przez pełnomocnika.</p>	<p>Komisarz wyborczy, najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów, przekazuje wyborcom w stałych obwodach głosowania, w formie druku bezadresowego umieszczanego w oddawczych skrzynkach pocztowych, informację o terminie wyborów, godzinach głosowania, sposobie głosowania oraz warunkach ważności głosu w danych wyborach, a także o możliwości głosowania korespondencyjnego przez wyborców niepełnosprawnych i głosowania przez pełnomocnika.</p>
<p>KONSEKWENCJE: Zmiana o charakterze technicznym bez istotnego wpływu na prawidłowość przeprowadzenia wyborów</p>	

Transmisja prac komisji obwodowych

- Od podjęcia przez obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie czynności, o których mowa w art. 42 § 1 KW (sprawdzenie urny wyborczej), do podpisania protokołu głosowania, prowadzi się transmisję z lokalu wyborczego za pośrednictwem publicznie dostępnej sieci elektronicznego przekazywania danych.
- Szczegółowe informacje o dostępie do transmisji podaje się co najmniej na 24 godziny przed rozpoczęciem głosowania na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej

Obserwatorzy społeczni

- Zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polskiej stowarzyszenie i fundacja, do których celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, ma prawo wyznaczyć po jednym obserwatorem społecznym do komisji wyborczych
- Obserwator ma prawo:
 - być obecny podczas wszystkich czynności komisji, w szczególności być obecny przy przekazywaniu protokołu przez obwodową komisję wyborczą, przekazywaniu danych z protokołu przez rejonową komisję wyborczą, sprawdzaniu pod względem arytmetycznej poprawności ustalenia wyników głosowania przez pełnomocników oraz sprawdzaniu prawidłowości ustalenia wyników głosowania i wprowadzania danych do sieci elektronicznego przesyłania danych;
 - być obecnym w lokalu wyborczym w czasie przygotowania do głosowania, głosowania, ustalania wyników głosowania i sporządzania protokołu;

Zmiany od 1 stycznia 2019 r.

BYŁO	BĘDZIE
Obwody głosowania tworzone przez rady gmin	Obwody głosowania będą tworzone przez komisarzy wyborczych
Podział gminy, powiatu, województwa na okręgi wyborcze jest dokonywany przez, odpowiednio, radę gminy, radę powiatu, sejmik województwa	Podział gminy, powiatu, województwa na okręgi wyborcze będzie przeprowadzał komisarz wyborczy